

Conceptverslag artikel 3-overleg d.d. 29 april 2010 naar aanleiding van het fusievoorstel van de waterschappen Veluwe en Vallei & Eem

Aanwezig:

Commissie ex artikel 6: H. Keereweer (gedeputeerde provincie Gelderland; voorzitter)
J. Binnekamp (gedeputeerde, provincie Utrecht)
H. Versteeg (ambtenaar, provincie Utrecht)
Mw. A. Bus (ambtenaar, provincie Gelderland; verslag)

Waterschappen:

S. Schaap (voorzitter strategiegroep fusie)
Mw. A. Moons (dijkgraaf, waterschap Vallei & Eem)
G. Verwolf (dijkgraaf, waterschap Veluwe)
D. Veldhuizen (heemraad, waterschap Vallei & Eem)
V. Doorn (heemraad, waterschap Veluwe)
G. Dalhuisen (secretaris-directeur, waterschap Vallei & Eem)
P. Spaan (secretaris-directeur waterschap Veluwe)

1. Opening en mededelingen

De heer Keereweer opent de vergadering en heet iedereen welkom. Dit is een overleg als bedoeld in artikel 3, tweede lid, van de Waterschapswet. Het is een open overleg ter voorbereiding op de standpuntbepaling van de colleges van Gelderland, Utrecht en Overijssel op het fusievoorstel van de algemene besturen van beide waterschappen. Ter voorbereiding van het overleg is ook een aantal vragen geformuleerd in de uitnodigingsbrief (is als bijlage aan het verslag gehecht).

De heer Keereweer geeft aan dat het overleg wordt gevoerd door een commissie ex artikel 6 van de Waterschapswet bestaande uit de heer Binnekamp en de heer Keereweer voor zover de fusie betrekking heeft op het waterschap Vallei & Eem. Voor zover de fusie betrekking heeft op het waterschap Veluwe, vertegenwoordigt de heer Keereweer mede Gedeputeerde Staten van Overijssel. Gegeven het fusieverzoek van beide waterschappen is mede uit praktische overwegingen ervoor gekozen om het open overleg voor beide waterschappen te combineren.

Mevrouw Moons geeft aan dat de heer Schaap aanwezig is als voorzitter van de strategiegroep fusie die de beide waterschappen hebben ingesteld. De heer Schaap is geen lid van één van de dagelijkse besturen van de beide waterschappen. Als voorzitter van de strategiegroep fusie zal de heer Schaap het woord voeren namens de beide dagelijkse besturen.

2. Toelichting van de waterschappen op het fusievoorstel; reactie op de rapporten van de bestuurskrachtmeting

De heer Schaap voert namens beide waterschappen het woord als voorzitter van de strategiegroep fusie. Hij reikt een document uit ten behoeve van dit agendapunt en licht de inhoud van het document toe. Het document is als bijlage aan dit verslag gehecht. De toelichting op het document is hieronder verwoord..

Vanuit de taakinfilling van de beide waterschappen is er voldoende aanleiding voor een fusie. De waterschappen staan voor de volgende uitdagingen voor de toekomst:

- KRW, NBW-actueel;
- Systeemintegratie waterketen;
- Deltaplan, ruimte voor de rivier;
- Bezuinigingen € 100 miljoen Storm;
- Gebiedsprocessen, mondigheid van burger;
- Waterautoriteit, robuuste kennisbron;
- Politiek bestuur vraagt meer;
- Aantrekkelijke werkgever;

- E-overheid, informatisering.

Deze uitdagingen vragen veel investeringen voor de toekomst. Er moet veel in de waterschapsorganisatie en het bestuur worden geïnvesteerd. Behoud van de lage tarieven staat voorop.

Op verzoek van de provincies Gelderland en Utrecht is een bestuurskrachtmeting uitgevoerd bij de beide waterschappen. Uit de bestuurskrachtmeting blijkt het volgende:

- De waterschappen zijn sterk in reguliere opgaven.
- Continuëren van kwaliteiten vraagt om maatregelen.
- Kwetsbaarheden en afbreukrisico's beperken.
- Ontwikkelopgaven stellen nieuwe eisen aan de organisatie.
- De waterschappen moeten een steviger positie innemen.
- Investeren in rol bestuurder en organisatie zijn nodig.

De opgaven waar de waterschappen voor staan eisen een steviger positie van bestuur en organisatie. Daarom is een fusie tussen de beide waterschappen nodig.

De beide waterschapsbesturen kiezen voor een fusie. Het is een proces van onderop. Er is sprake van een overtuiging die is gegroeid in de algemene besturen. Ook in de organisatie en bij de achterban leeft de overtuiging dat een fusie goed is.

Op dit moment speelt er landelijk een discussie over de inrichting van het openbaar bestuur. De fusie tussen de beide waterschappen is een no-regret maatregel. Opschaling is hoe dan ook noodzakelijk. Verder past deze fusie in meerdere toekomstscenario's. De waterschappen schatten in dat het nog jaren duurt voordat er concrete beslissingen inzake het bestuurlijk bestel worden genomen en de waterschappen achten het niet wenselijk om daar op te wachten. Dit mede omdat volgens eigen berekening de fusie een voordeel oplevert van € 11 miljoen per jaar.

Vallei & Eem en Veluwe zijn vanuit het verleden natuurlijke partners van elkaar. Ze komen voort uit vijf rechtsvoorgangers en samenwerking tussen beide waterschappen vindt reeds lange tijd plaats. De fusie is nodig om in te spelen op de toekomstige ontwikkelingen en de kwetsbaarheid van de organisatie te verminderen tegen een maatschappelijke aanvaardbaar waterschapstarief. Tot slot geeft de heer Schaap aan dat een gefuseerd waterschap qua begroting achtste van Nederland wordt. De oppervlakte van het gefuseerde waterschap is 240.000 hectare. Dit is ongeveer vergelijkbaar met de afzonderlijke waterschappen Rijn en IJssel en Rivierenland.

3. Vraagpunten

Tijdens het overleg hebben de beide gedeputeerden vragen gesteld aan de vertegenwoordigers van de beide waterschappen. De vragen zijn onderstreept opgenomen in het verslag. Onder de betreffende vragen is de reactie van de waterschappen opgenomen.

Uit de bestuurskrachtmeting blijkt dat de bestuurskracht op dit moment voldoende is. Wat zijn concreet de redenen om nu te fuseren? Is er niet alleen maar sprake van personele problemen?

De beide waterschappen onderschrijven de conclusies uit de bestuurskrachtmeting. Uit de bestuurskrachtmeting blijkt dat de bestuurskracht op dit moment voldoende is. De taken worden over het algemeen naar behoren uitgevoerd en bovendien tegen relatief lage kosten. Voor de ontwikkelopgaven geldt dat de bestuurskracht momenteel net aan voldoende is, maar dat er voor de toekomst de nodige risico's zijn. Met name de rolinvulling van medeoverheid/partner en in het verlengde daarvan die van organisatie/werkgever en bestuurder zal naar verwachting ontoereikend zijn, gelet op de eisen die uit de ontwikkelopgaven voortvloeien voor de organisatie.

De waterschappen onderschrijven tevens de in de bestuurskrachtmeting opgenomen conclusies van de geconsulteerde experts omtrent de toekomstige bestuurskracht. De experts geven aan dat de bestuurskracht sterk moet toenemen om een gezaghebbende, slagvaardige en competente waterautoriteit te zijn, om het waterbelang te borgen in het bestuurlijk krachtenveld én grootschalige complexe projecten en om programma's tot een goed einde te brengen.

Toekomstige ontwikkelingen zoals het deltaprogramma stellen hoge eisen aan de organisaties. De uitvoering van het programma leidt op onderdelen tot ingewikkelde processen. Daarnaast moet het bestuur voldoende positie hebben om deze processen goed te kunnen begeleiden en uit te voeren.

Beide waterschappen hebben te maken met personele problemen. De beide organisaties zijn erg kwetsbaar doordat er veel eenpitters en specialisten werken. Er is niet voldoende menskracht voor het begeleiden van complexe processen. Het is moeilijk om goede mensen aan te trekken en als een eenpitter wegens omstandigheden (tijdelijk) wegvalt, ontstaan er problemen. De waterschappen kunnen hierdoor naar de toekomst toe onvoldoende gewicht in de schaal leggen.

Door de personele problemen en het risico van eenpitters, is er ook een groot risico bij de kwaliteit van advisering aan bestuurders. Dit kan ook tot bestuurlijke problemen leiden. Er is dus een 1 op 1 relatie tussen bestuur en personeel.

Alleen personele samenwerking tussen de beide waterschappen om de personele problemen op te lossen is niet voldoende, omdat de personele problemen ook leiden tot een kwetsbaar bestuur. Verder kan de efficiencywinst juist ook worden bereikt bij het bestuur. Door enkel personele samenwerking te bewerkstelligen wordt extra bestuurlijke drukte veroorzaakt.

Wat is de ambitie van de waterschappen voor de toekomst?

De ambitie van de waterschappen is om als sterke waterautoriteit in het veld te staan. De taken van de waterschappen worden niet uitgebreid, maar ze worden wel complexer. Nu al lopen de waterschappen tegen knelpunten aan, zodat een professionaliseringsslag en een integratieslag nodig zijn.

Hoe zien de waterschappen de landelijke ontwikkelingen met betrekking tot de bestuurlijke organisatie van het waterbeheer in relatie tot het fusievoorstel? Hoe 'duurzaam' is de voorgestelde fusie gelet op de landelijke ontwikkelingen? Is er een eindbeeld?

De waterschappen geven aan dat er hoe dan ook een opschaling van de waterschappen moet plaatsvinden. Een fusie levert winst op. Het eindplaatje is niet bekend. Er is sprake van een open proces. Opschaling is nodig en de beide waterschappen willen niet wachten op eventuele andere waterschappen die willen aanhaken.

Dit fusieproces komt van onderop. De besturen van de beide waterschappen, het personeel en de achterban staan achter deze fusie. Een tijdige fusie is nu gewenst, anders loop je achter de feiten aan.

In de situatie dat de waterschappen op basis van provinciegrenzen moeten worden ingedeeld (is inzet van IPO), dan zal daarvoor eerst de wetgeving moeten worden aangepast. En mogelijk is er misschien ook een grondwettelijke herziening nodig. Dit kan nog jaren duren. Al die tijd ligt de efficiëncyslag die nu kan worden bereikt bij deze waterschappen dan te wachten. Dit vinden de beide waterschappen onverantwoord.

Als de fusie op dit moment niet door zou gaan, is het voor de waterschappen niet aan de inwoners uit te leggen dat de tarieven verhoogd moeten worden, terwijl je met een fusie € 11 miljoen kunt besparen.

Wat betekent het niet honoreren van het fusieverzoek voor de taakuitvoering van de waterschappen op korte termijn?

De beide waterschappen geven aan dat een ambtelijke integratie kan plaatsvinden. Dit levert geld op. Als het fusieverzoek niet wordt gehonoreerd, kan een bestuurlijke en daarmee ook een financiële samenvoeging (van de beide begrotingen) echter niet plaatsvinden.

In de situatie dat mogelijk pas over drie jaar kan worden gefuseerd, is het moment van de fusie weg. De fusie hangt al lang in de lucht bij de waterschappen. De beweging die nu wordt geconstateerd bij bestuur, personeel en de achterban/ inwoners uit het gebied, moet dan opnieuw worden opgestart. Ook de OR van de beide waterschappen staat positief tegenover een fusie.

De fusie is noodzakelijk, anders gaan de waterschappen in hun functioneren snel achteruit en zal er sprake zijn van een terugslag. Ook is het moeilijk om het fusieproces weer opnieuw op te starten op een later moment.

Hoe groot is het onbegrip/de weerstand als de drie colleges van Gedeputeerde Staten het fusieverzoek nog niet honoreren gelet op de landelijke ontwikkelingen en dus een pas op de plaats nemen?

De beide waterschappen geven aan dat er geen begrip is voor een dergelijk besluit. De fusie is een no-regret maatregel. De waterschappen dragen een bepaalde verantwoordelijkheid voor het waterbeheer en het is niet naar de streek uit te leggen dat de fusie niet door zou gaan.

De beide waterschappen komen zelf met het inhoudelijk beargumenteerde voorstel tot fusie dat leidt tot kostenbesparing. De waterschappen vinden dat dat voldoende reden is voor positieve besluitvorming omtrent het fusievoorstel.

Een pas op de plaats in de besluitvorming zou alleen begrijpelijk zijn als in de landelijke politiek anders beslist omtrent de bestuurlijke inrichting van Nederland.

De bestuurskrachtmeting is uitgevoerd ten behoeve van de beoordeling van het fusievoorstel door de drie colleges van G.S. en komt ook tot een positief oordeel over de fusie. Nu lijken er ook andere niet-inhoudelijke argumenten te zijn. Mocht het fusievoorstel niet worden gehonoreerd, dan willen de waterschappen de argumenten tot afwijzing horen.

De heer Binnekamp geeft aan dat hij de bovenvermelde belangen van de waterschappen op zich begrijpt. De drie provincies moeten een weloverwogen besluit nemen waarbij het belang van wel of geen fusie op dit moment ook moet worden afgewogen tegen de landelijke ontwikkelingen. Daarbij speelt mede een rol de vraag of de benodigde integrale aanpak van de watervraagstukken niet beter gebiedsgericht kan plaatsvinden in plaats van stroomgebiedsgericht.

Verwijderd: en belangenafweging van de nabuurgebieden/regio's. De provincies zijn ook verantwoordelijk voor de organisatie van het waterbeheer in de andere gebieden.

De heer Keereweer geeft aan dat de drie colleges ernaar streven in juni 2010 een gezamenlijk besluit te nemen op het fusievoorstel van de beide waterschappen.

4. Rondvraag

Er zijn geen punten voor de rondvraag.

5. Sluiting

De heer Keereweer sluit het overleg en dankt iedereen voor zijn/haar aanwezigheid.

Bijlagen:

- Uitnodiging artikel 3-overleg
- Toelichting van de beide waterschappen (powerpointpresentatie)